

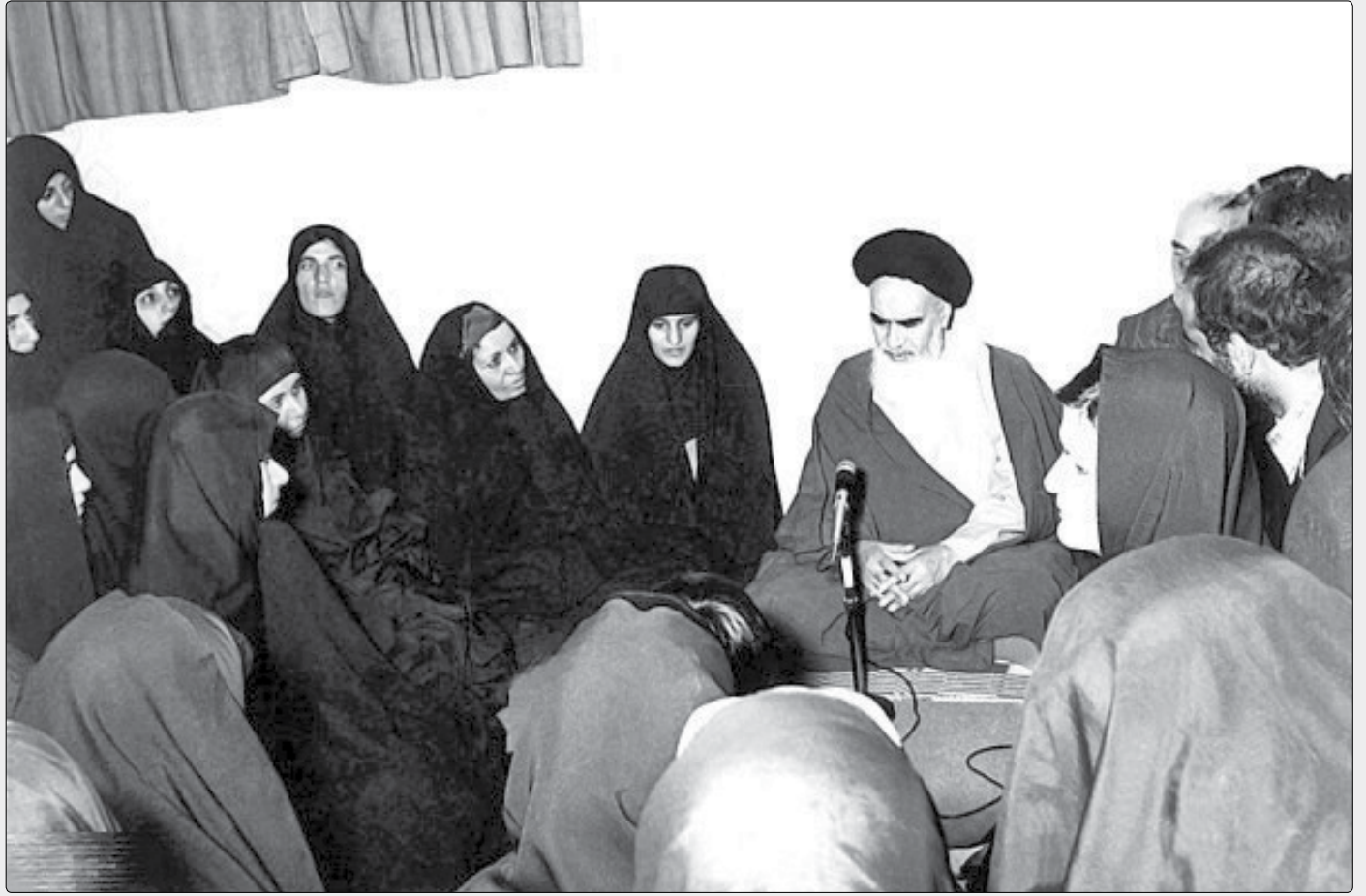
گفت‌وگوی «وطن امروز» با دکتر ندا ملکی پیرامون زمینه‌سازی انقلاب اسلامی برای ارتقای جایگاه زنان و دختران

انقلاب اسلامی، انقلابی برای آزادی زن

کرامت‌بخشی به دختران و زنان بود که در فضای جاهلی کرامتی برای دختر قائل نبودند. فضای دیدار یک فضای بسیار عاطفی و به عبارتی دختر-پدرو بود. هیچ تشریفات و آداب خاصی در میان نبود و حتی پروتکل‌های معمول در حسینیه امام هم بعضاً رعایت نمی‌شد و بچه‌ها آزادانه رفتارهای دخترانه‌ای را مخصوص این سن است به نمایش می‌گذاشتند و آقا لبخند می‌زدند. از لحظه ورود آقا که دست و جیب ناشی از شدت خوشحالی‌شان کل فضای حسینیه را پر کرد تا ابراز احساسات دخترانه‌ای در لابه‌لای سخنان آقا؛ همه اینها نشان از یک رابطه صمیمی و عاطفی بین رهبر انقلاب و دختران این سرزمین دارد.

بی‌تردید رهبران انقلاب اسلامی از بزرگ‌ترین حامیان بانندگی و شخصیت‌دهی به زنان در طول ۴۰ سال گذشته هستند. شما در همین دیدار اخیر حضرت آقا با دختران تازه مکلف شده مشاهده کردید که نفر اول کشور و رهبر شیعیان جهان در عین مشغول بودن به مهم‌ترین مسائل کشوری و جهانی، زمانی را به حضور در جشن تکلیف این دختران اختصاص می‌دهند و این مساله بسیار و عواطف این دختران پاسخ می‌دهند. این مساله بسیار مهمی است و نباید از آن بی‌توجه گذشت. به نظر من مهم‌ترین پیام و اثر این دیدار پرورش عزت نفس و شخصیت دختران این سرزمین است. دختری که در این سن مشاهده می‌کند که رهبر بزرگ دینی کشورش برای پدر و صحبت با او وقت قابل توجهی را اختصاص می‌دهد و به جشن تکلیف او که پیمان بندگی‌اش با پروردگار است تا این مقدار اهمیت می‌دهد و پدرا نه و صمیمانه با او رفتار می‌کند، یک حس کرامت و عزت در درون خود احساس می‌کند و این حس تا آخر زندگی با او همراه خواهد بود. این همان سیره نبی مکرم اسلام در شخصیت‌دهی و

را شناسایی خواهند کرد و در حل مشکلات و مسائل کشور اثرگذار خواهند بود. این نکته‌ای است که به آن بشدت امیدوار هستم چون زنان ایرانی دارند با قدرت رو به جلو حرکت می‌کنند و حقیقتاً هم هیچ کس نمی‌تواند جلودار این حرکت باشد و این جرقه را جمهوری اسلامی روشن کرده است؛ اینکه زن ایرانی فقط نباید به یک سنگر بسنده کند و باید در سنگرهای مختلف فعالیت کند و بتواند در سرنوشت پیشرفت کشور خود دخیل باشد. این شروع شده؛ اوایل انقلاب حرکت ما بسیار کند بود، جنگ به یکباره شدت گرفت و بعد هم مقداری رخوت اتفاق افتاد اما الان به دلیل تعاملاتی که با دنیا داریم و تغییرات پرسرعت تکنولوژیک که دارد در عالم اتفاق می‌افتد، به همین اندازه سرعت در پیشرفت زنان ایرانی هم وجود دارد. به هر حال خطرات هویتی برای زنان ما زیاد است و دشمنان مترصد این هستند که این هویت را از زن ایرانی بگیرند اما زن ایرانی با آگاهی و شناختی که نسبت به فضای پیرامونی خود دارد و تغییراتی که اتفاق می‌افتد، به نظرم می‌آید که تحلیلی این است که باید بر ۳ ساحت فردی، خانوادگی و اجتماعی موثر باشد و دارد تلاش خود را در این ساحت می‌کند. ما باید ظرفیت‌ها و امکاناتی را فراهم کنیم که زن ایرانی در گرداب این تغییرات سریع و پیچیده تکنولوژیک که رخ می‌دهد، ساحت فردی و خانوادگی را به فراموشی نسپارد چون به هر حال وقتی بحث سرعت مطرح می‌شود، زن ایرانی هم نمی‌خواهد از دیگران عقب بماند، از زنان سایر کشورهای دنیا نمی‌خواهد عقب بماند، می‌خواهد پیشرفت کند، این پیشرفت‌ها را ممکن است تنها در قالب پیشرفت‌های علمی ببیند و از ساحت فردی و خودمراقبتی و رسیدگی به مراقبت‌های جسمانی و معنوی خود غفلت بورزد یا از ساحت خانوادگی ممکن است غافل شود و فقط در ساحت اجتماعی بیاورد و اثرگذاری و عاملیت خود را احساس کند. اینجاست که ما باید امکاناتی را فراهم کنیم که او ابتدا در ساحت فردی باشد. وقتی می‌گویم ساحت خانوادگی یعنی ما اگر یک میدان اجتماعی برای فعالیت زن در نظر گرفتیم و او را تشویق می‌کنیم باید از آن طرف مولفه‌ها و راهبردهایی را در نظر بگیریم که زن ایرانی بتواند در عین اینکه استاد دانشگاه است، ۳ فرزند هم داشته باشد و همزمان زایمان خوبی داشته باشد، تسهیلات و امکانات برای مراقبت از فرزندان خود داشته باشد، امکانات مادی خوبی داشته باشد. ما نمی‌توانیم از زن ایرانی توقع این را داشته باشیم که در هر ۳ ساحت جلو برود و در هیچ کدام از اینها کوتاهی نداشته باشد بدون اینکه حمایتی را دریافت کند. به هر حال سیاست‌های حمایتی دولت و حاکمیت باید این موضوع را در نظر بگیرد و بتواند از زن

به اعتقاد بسیاری از تحلیلگران، در میان رهبران سیاسی و فکری جهان مطلقاً شخصیتی را پیدا نمی‌کنیم که به اندازه رهبران انقلاب اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره) و حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای از باتوان تجلیل و تکریم کرده باشد. این تجلیل و قدردانی صرفاً در زبان باقی نماند و امام خمینی و دیگر متفکران انقلاب با استقبال و حمایت از حضور زنان در مبارزات اجتماعی و سیاسی چه پیش از انقلاب و چه پس از آن، به زنان و دختران این سرزمین کرامت و عزت نفس دادند تا با حضور خود در صحنه، ورق را به نفع آرمان‌های الهی و انسانی برگردانند. انقلاب اسلامی و نظام برآمده از آن یک بستر و زمینه را چه به لحاظ فرهنگی و چه به لحاظ اجتماعی فراهم کرد تا دختران و زنان این سرزمین بتوانند ظرفیت‌های نهفته و بعضاً سرکوب شده خود را شکوفا کنند که البته با وضعیت مطلوب و آرماتی در حوزه زنان فاصله دارد. در همین رابطه با سرکار خانم دکتر ندا ملکی، دکترای روانشناسی تربیتی، مدرس دانشگاه و پژوهشگر حوزه زن و خانواده گفت‌وگو کردیم.

خانم دکتر ملکی! شما تاثیر انقلاب اسلامی بر وضعیت زنان ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ ما طی این سال‌ها در وضعیت زنان ایران چه تغییراتی که انقلاب اسلامی در وضعیت زنان ایران ایجاد کرد اصلاً قابل مقایسه با وضعیت پیش از آن نیست. ما جهش ویژه‌ای را در نگاه به زن و جایگاه زن در سال‌های پس از انقلاب اسلامی شاهد بودیم.

عده‌ای متأسفانه بر مبنای داده‌های غلط و عوامانه این جهش‌های ۴۴ ساله را نمی‌بینند اما این نوع نگاه قطعاً مبنای علمی و پژوهشی ندارد و بیشتر به نگاه‌های کوچکی بازاری شباهت دارد. اگر بخواهیم یک نگاه درست و تحلیل واقع‌بینانه از خدمات انقلاب به زنان داشته باشیم، کافی است آمار زنان موفق در عرصه‌های گوناگون پزشکی، مهندسی، جراحی، علوم انسانی و... را با قبل مقایسه کنیم؛ نه تنها در عرصه‌های علمی و شغلی، بلکه زن‌خاندان‌ها هم کیفیت همسررداری و فرزندداری‌اش با گذشته تغییرات جدی کرده است. آموزش‌های مهمی که توسط رسانه‌های گروهی، مدارس، فرهنگسراها، مراکز فرهنگی و به زبان

خانه‌دار ارائه شده، کیفیت مدیریت زنان خانه‌دار را به طرز چشمگیری افزایش داده است. از نظر من مهم‌ترین تغییر که انقلاب اسلامی در وضعیت زنان ایجاد کرد، تغییر در نوع نگاه و زاویه دید به زن بود. ۲۵۰۰ سال تاریخ شاهنشاهی در ایران، جایگاهی برای زن جز یک ابزار جنسی باقی نگذاشته بود. اساساً رژیم شاهنشاهی به خودی خود یک رژیم مردسالار است. زمانی شاه این کشور مدعی بود زنان لیاقت آشپزی را هم ندارند و تنها به عنوان یک کالای جنسی ارزش نگریستن دارند اما انقلاب اسلامی این فضا را شکست.

شما اگر نگاه کنید، می‌بینید رهبر فقید انقلاب اسلامی چگونه با نگاهی ستایش‌برانگیز و احترام‌آمیز به زن می‌نگریستند. شاید خیلی‌ها خانم مرضیه دباغ را از نزدیک ندیده باشند، من با ایشان معاشرت داشتم، ایشان کوهی بود از صبر و ایستادگی و مقاومت در راه حق. امام چنان به ایشان معتقد بودند که ایشان را به فرماندهی سپاه همدان منصوب کردند. خانم مرضیه دباغ همچنین در ترکیب هیاتی که از سوی حضرت امام برای ابلاغ نامه ایشان به گورباچف فرستاده شدند، حضور داشت، آن هم چه هیاتی؛ هیات ویژه‌ای که حضرت آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در آن حضور داشت. حضور خانم مرضیه دباغ در این هیات اوج نگاه حضرت امام به جایگاه زن را نشان می‌دهد.

انقلاب اسلامی شمه‌ای از آنچه را در دوران ظهور حضرت ولیعصر (عج) اتفاق می‌افتد در پیشگاه چشم جهانیان گذاشت، ما در روایات خوانده‌ایم بیش از ۵۰ تن از یاران خاص امام زمان (عج) از زنان هستند. حضور زنان در حلقه مدیریتی یک انقلاب جهانی، جایگاه ویژه زنان در منظومه دینی را نشان می‌دهد، همان چیزی که در سطوح پایین‌تری از آن انقلاب جهانی، در انقلاب اسلامی آن را مشاهده کردیم.

با توصیفاتی که شما از تاثیرات انقلاب اسلامی بر وضعیت زنان ارائه کردید، آیا جایگاه امروز زنان را در

عرصه‌های اجتماعی - سیاسی کشور راضی کننده می‌دانید؟

به هیچ وجه! انقلاب اسلامی بستر استفاده از ظرفیت زنان را ایجاد کرد اما ما هنوز نتوانسته‌ایم همه این ظرفیت را بالفعل کنیم. چشم‌انداز و افق جمهوری اسلامی در حوزه زنان آفق بسیار روشنی است، چرا که ما زنان بسیار پویا و قدرتمندی داریم، ما کسانی مثل خانم دکتر سودابه داوران را داریم که جزو ۱۰۰ دانشمند برتر جهان است و جزو یک درصد دانشمندانی است که بیشترین ارجاعات به مقالات علمی‌شان داده می‌شود.

با وجود همه این پیشرفت‌ها اما هنوز از همه ظرفیت‌های حوزه زنان استفاده نکرده‌ایم و با خلل و موانعی در این زمینه مواجه هستیم. شما دقت داشته باشید که در رفتار امام و رهبری اعتقاد به جایگاه زن بسیار ویژه است اما متأسفانه این نگاه به آن شکل در بدنه وجود ندارد، چرا؟ چون تغییرات فرهنگی بسیار کند رخ می‌دهد. ما در عرصه حقوق زنان و خانواده نوپا هستیم. ۲۵۰۰ سال زندگی در فرهنگ مردسالار شاهنشاهی به این سادگی‌ها

از بین نمی‌رود. من گاهی با افسوس بسیار می‌بینم زنانی با ضریب هوشی بالا، با هوش هیجانی بالا، با سواد و علم بالا که می‌توانند به عنوان دیپلمات، سفیر و رایزن فرهنگی مورد استفاده قرار بگیرند اما صرفاً به خاطر قالب‌های ذهنی مردانه از این فرصت‌ها محروم می‌شوند.

این نگاه در امام و رهبری وجود نداشت و ندارد اما بدنه نتوانسته است پایای رهبران انقلاب حرکت کند. نگاه‌های جنسیتی در برخی از عرصه‌هایی که اصلاً جای برای این نوع نگاه وجود ندارد، سایه انداخته و باعث شده زنان از رسیدن به برخی امتیازها و فرصت‌هایی که بخوبی می‌توانند در آن نقش ایفا کنند، محروم بمانند.

خانم دکتر! اشاره کردید اسبق زنان در جمهوری اسلامی روشن است، بر چه مبنایی اسبق وضعیت زنان در جمهوری اسلامی را اینگونه می‌بینید؟

پیش‌بینی من این است که حرکت تشکیلاتی و منسجم زنان ایرانی، از زن نخبه دانشگاهی تا زن کارآفرین و فعال در امور اقتصادی تا زن خانه‌دار و زنی که ممکن است در یک جاهایی کار کند که نامی از او برده نشود، به یک انسجام و اتحاد و هم‌افزایی خواهد رسید و آنها یکدیگر

فکر کرده‌ایم زن هوای تازه است؟ یعنی در داخل خانواده چقدر کرامت زن رعایت می‌شود که حرف از فمینیسم زده نشود، اصلاً دلیل اصلی جریان‌های فمینیستی و رو آوردن زنان به حرکات فمینیستی درک نکردن و عمل نکردن به بحث کرامت زن است و اصل ندانستن کرامت زن که اسلام به آن اشاره می‌کند. اینها نکاتی است که باید آن را در نظر بگیریم.

وقتی رهبر بزرگوار انقلاب می‌فرمایند زن هوای تازه است یعنی اگر ما خانواده را به صورت یک سیستم مثل بدن انسان در نظر بگیریم، این سیستم برای زنده ماندن و پویایی و ادامه حیات خود به اکسیژن نیاز دارد که تنفس کند. زن یک خانواده وقتی زنده مرده باشد و بانشاط نباشد و حالش خوب نباشد، یعنی هوای تازه‌ای وجود ندارد که خانواده آن را تنفس کند. بشدت این نگاه دقیق است، یعنی رهبر انقلاب خانواده را به منزله یک سیستم در نظر گرفتند؛ خانواده‌ای که رکن جامعه است و زنده بودن جامعه به خانواده است و ایشان فرمودند زنده بودن خانواده، به زنده بودن زن وابسته است چون زن هوای تازه است و اگر اقتضات و شرایط جسمانی و روانی زن در نظر گرفته نشود، در سیستم اداری و خانوادگی ما این هوای تازه وجود نخواهد داشت و طبیعتاً خانواده دچار تزلزل و از

هم پاشیدگی خواهد شد. من انسان امیدواری هستم. من معتقدم زنان ما اغلب مثل رود هستند، رود جریان دارد و یک جا هم مانع او شوند، مسیر حرکتش را عوض می‌کند و از جای دیگر سر در می‌آورد. زن در ذات و فطرت خود اهل زایش و زندگی خلق کردن است، هر جا زن وجود دارد، زندگی وجود دارد چون مسیر ورود انسان به عالم هستی، زن است. ما باید زن را متوجه کنیم که تو مجرای ورود انسان به عالم هستی و از تو مقدس‌تر و پاک‌تر در این عالم وجود ندارد که خداوند تو را انتخاب کرده است. زن اگر متوجه باشد که چنین جایگاهی در عالم هستی دارد، با اشتیاق فرزند می‌آورد. ما چه نگاهی در زن ایجاد کردیم نسبت به فرزندآوری که امروز وضعیت این چنین شده؟ دستگاه اکسیژن خانواده قطع شود خانواده می‌میرد. ما نتوانستیم زنان را بانشاط تربیت کنیم و به همین خاطر پایداری خانواده با مشکل مواجه شده چون قوانین ما به نفع زن نیست. اینها مسائلی است که باید درباره آنها صحبت کنیم اما من امیدوار هستم و می‌گویم زنان هر جا که باشند مثل رود در جریان خواهند بود و زندگی را خلق خواهند کرد به شرط اینکه هوای آنها را داشته باشیم که این مساله مقداری به سرشت و ویژگی آدم‌ها هم بستگی دارد.

مثل فرشته

تصویری قدیمی از حضور رهبر انقلاب در جشن عبادت دانش آموزان دختر

پاسخ رهبر انقلاب به نامه یک دختر نوجوان درباره موعود تکلیف الهی

دختر خوبم! وارد شدن به وادی تکلیف الهی، بر شما مبارک باد. شما اکنون مخاطب خدای بزرگ و مهربان هستید و این شرف عظمی است. سعی کنید دستورات خدا را یاد بگیرید و به آن عمل کنید. این، شما را خوشبخت و ارزشمند و مفید برای دیگران خواهد کرد. رهبران اسلام یعنی پیغمبر و ائمه معصومین علیهم‌السلام بهترین پیشوایانند؛ سعی کنید آنها را بشناسید و پیروی کنید. درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی، وظایفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. من سالگرد مکلف شدن شما را تبریک می‌گویم و برای شما دعا می‌کنم.

بسم الله الرحمن الرحیم
دختر خوبم، درود بر دین تکلیف الهی، و بشارت بر آن که در راه خداوند است. این نسل را خدای بزرگ و مهربان هدایت خواهد کرد. شما را شرف عظمی است. سعی کنید دستورات خدا را یاد بگیرید و به آن عمل کنید. این، شما را خوشبخت و ارزشمند و مفید برای دیگران خواهد کرد. رهبران اسلام یعنی پیغمبر و ائمه معصومین علیهم‌السلام بهترین پیشوایانند؛ سعی کنید آنها را بشناسید و پیروی کنید. درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی، وظایفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. من سالگرد مکلف شدن شما را تبریک می‌گویم و برای شما دعا می‌کنم.

